

endinsar-se per un terreny ple de paranys. Moltes de les seves afirmacions teòriques em resulten, com a mínim, curioses. Diu p. e. referint-se al perspectivisme de les llengües catalana i àrab «que són en el fons dues llengües mediterrànies». No seria més eficaç insistir en fets tan evidents com les arrels musulmanes de la Mallorca turmediana? El fet que Turmeda expliqui, per exemple, que quan era infant va aprendre mig evangeli de memòria és en realitat, com vol Beier, una interferència de la cultura islàmica (158) o el resultat de la metodologia didàctica comuna o molt semblant que es practicava en les escoles coràniques, rabíniques i cristianes? Tots els infants mallorquins de la meua generació encara vam aprendre així de memòria la doctrina cristiana, cantussejant i fent cabotades!

Es tracta tot plegat d'una aportació tan benintencionada com poc convicent en els seus pressupòsits més ambiciosos, que al meu entendre resulta més assertiva que no analítica i basada en teories que almenys en aquesta anàlisi es demostren més grandiloqüents que no eficaces a l'hora d'arribar a nous resultats concrets fiables. El llibre acomplirà potser l'objectiu de divulgar la persona i obra de Turmeda i la bibliografia turmediana entre el públic de parla alemanya, que segurament agrairà les breus mostres antològiques que hom li brinda en l'apèndix, en àrab i alemany, però al meu entendre no substitueix de cap manera l'estudi rigorós i puntual, basat en una edició definitiva fiable i ben anotada i en una recerca documental suficient, que encara resta per fer.

ALBERT G. HAUF

BONET, Eulàlia i LLORET, Maria-Rosa: *Fonologia Catalana*, Barcelona, Editorial Ariel, 1998 («Ariel Lingüística»)

L'àmbit de la lingüística catalana compta ja, a hores d'ara, amb un nombre considerable d'estudis descriptius i explicatius de l'estructura i dels fenòmens fonològics de la llengua. Aquests estudis, tot i que representen un ventall prou ampli d'aspectes i de problemes fonològics, constitueixen malgrat això aproximacions o propostes que poden resultar difícils de manejar i d'utilitzar conjuntament, sobretot per la dispersió temporal en què es presenten i, en conseqüència, per les diferències d'enfocament i per les variacions ineludibles dels supòsits teòrics sobre els quals s'han hagut de basar.

El llibre *Fonologia catalana* de les professores E. Bonet i M.-R. Lloret ha vingut a palliar de manera decisiva un problema central dels cursos universitaris de fonologia catalana: la manca d'un enfocament general i anivellat dels fenòmens fonològics que caracteritzen la llengua. Precisament aquest és l'objectiu del llibre que se'ns presenta: «una descripció i una anàlisi sistemàtiques dels fenòmens fonològics del català central» amb referències a altres varietats dialectals. Les característiques d'aquest llibre resulten essencialment les d'un manual universitari.

Contràriament al que aparentment podria fer pensar el títol, aquest llibre no es pot considerar un substitut del manual de Daniel Recasens *Fonètica i Fonologia* (Enciclopèdia Catalana, 1993; «Biblioteca Universitària», 18). L'enfocament d'aquest darrer és essencialment fonètic (si partim d'una concepció determinada de la fonologia) encara que s'hi utilitzin conceptes com procés, forma subjacent o allomorfa, termes d'altra banda absolutament consolidats: la relació de la presència versus absència dels sons de la llengua, la descripció detallada de contextos en què apareixen els fenòmens i els factors que intervenen en les solucions del català són la constant del llibre de Recasens. Des d'aquesta perspectiva el manual que presentem, *Fonologia catalana*, és complementari de l'anterior en el sentit que s'hi fa una interpretació dels fenòmens lingüístics en un marc teòric determinat: el de la fonologia generativa. Tal com diuen les seves autores, «la fonologia estudia el sistema que controla la selecció i l'ús dels sons en les llengües del món», però aquest estudi es pot fer des de molts punts de vista.

L'anivellament general i la unificació de l'enfocament teòric, per una banda, i la descripció i anàlisi dels fenòmens fonològics representatius i caracteritzadors de la llengua catalana, per l'altra, són els aspectes més importants d'aquesta obra, que posa en evidència la preparació empírica (coneixement dels fenòmens) i teòrica (evolució històrica del marc teòric) de les seves autores. Els temes es presenten sempre amb una descripció sistemàtica dels fets i, posteriorment, amb una anàlisi dins el model de la fonologia generativa clàssica, amb incorporació de l'estructura sil·làbica. Es discuteix la solució i, a la llum de factors col·laterals, es replantegen, si cal, les solucions donades. Encara en un altre nivell de lectura, se'ns ofereixen altres possibilitats d'anàlisi tant en un marc estructuralista com en un de generativista més recent. Aquesta estructuració permet mostrar d'una manera pràctica com s'ha d'encarar un problema lingüístic i quines estratègies ha de fer servir el lector per a aprendre a argumentar de manera científica sobre qualsevol fenomen de la llengua.

El primer capítol està destinat a presentar els conceptes teòrics bàsics de descripció i anàlisi dels fenòmens que s'estudien i a presentar el sistema de trets. Termes com procés, segment, tret distintiu, classe natural, forma fonològica, forma fonètica, per exemple, no són simples maneres diferents de denominar un referent concret, sinó conceptes i, per tant, eines d'anàlisi imprescindibles per a la comprensió dels fets que descriu el llibre. Aquesta introducció conceptual és breu però suficient tenint en compte que l'objectiu no és «fer un manual de fonologia general sinó de fonologia catalana». Un plantejament més modern necessitaria una introducció teòrica més llarga i complexa, comportaria més problemes explicatius que caldria plantejar-se de nou, però també segurament més restriccions de cara a la seva utilització per part d'un públic interessat però poc especialitzat.

El caràcter de manual universitari queda corroborat per altres aspectes no gens menyspreables. A més de la presentació en diversos nivells de lectura de tots els temes, cada capítol conté al final una mostra d'exercicis per tal de poder aplicar a altres dades les anàlisis exposades i comprovar-ne els resultats, llevat d'a-

quells temes en què l'anàlisi fonològica existent presenta llacunes importants o bé ha estat feta en un nivell inadequat respecte al del llibre. Així mateix, el quadre de trets del començament i el de l'alfabet fonètic internacional del final faciliten en tot moment la referència a aquests elements bàsics.

Com se sap, hi ha processos fonològics que actuen dins els límits del mot i altres que actuen indiscriminadament en una seqüència de característiques sintàctiques específiques en cada cas. Tot i que la divisió no és exacta, s'acostuma a presentar primer la fonologia lèxica i després la fonologia postlèxica. Així, després del capítol introductori, s'analitzen els fenòmens lèxics amb algunes derivacions postlèxiques (imprescindibles de cara a la cohesió dels temes) agrupats en tres capítols: el dels processos relacionats amb les vocals, el de l'estructura sil·làbica i el dels processos que ocorren a final de mot. Els segueixen dos capítols dedicats majoritàriament, però no exclusivament (per les raons ja adduïdes), a la fonologia postlèxica: el destinat a explicar els processos d'assimilació diversa de consonants i el que tracta altres fenòmens de contacte tant consonàntics com vocàlics. Justament el darrer apartat és el que potser posa més en evidència les llacunes descriptives i explicatives de la fonologia catalana. Concretament, la descripció de les solucions en diftong o hiat dels contactes vocàlics dins el mot sembla, més aviat, la mostra d'unes dades aïllades en què no es destria el general del particular; aquest fet, però, no fa minvar en absolut el valor general de l'obra.

Els dos darrers capítols sobre clítics i suprasegmentals clouen el llibre i conformen dos temes relativament separats de la resta. El primer, una de les especialitzacions de les autores, descriu els processos fonològics que intervenen en la configuració de la forma fonètica final dels clítics, essencialment la dels pronoms febles en les diverses posicions en què poden aparèixer. El capítol sobre suprasegmentals torna a posar en evidència els buits o desfasaments a què hem alludit abans, en aquest cas concretament, la falta d'adequació explicativa entre les anàlisis disponibles fetes en marcs teòrics posteriors a la fonologia generativista clàssica i el nivell general del manual; tot i així s'aconsegueix una visió general i una síntesi del fenomen prou bona.

En conclusió, *Fonologia catalana* és una obra de descripció, explicació i síntesi dels fenòmens fonològics del català, que ha vingut a omplir un buit i una necessitat peremptòria de la lingüística catalana. Per això, no podem fer altra cosa que recomanar-la a tots els professors i estudiants de filologia catalana i a tots aquells interessats en temes lingüístics. No hi ha dubte que la distància apriorística que hi podria haver entre la fonologia teòrica i els coneixements del lector en abordar el llibre s'escurçarà a mesura que es vagi avançant en la descripció lingüística. En definitiva, el llibre també acostarà la fonologia generativa i el pensament lingüístic modern a la massa social que està oberta a l'estudi.

TERESA CABRÉ MONNÉ